

ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΩΝ BEST SELLER
«ΟΥΤΕ Η ΜΑΝΑ ΜΟΥ» ΚΑΙ «ΠΕΡΙΜΕΝΕ ΜΕ ΘΑ ΓΥΡΙΣΩ»

Μια αληθινή ιστορία
μέσα από τα χαλάσματα
των αναμνήσεων.
Ένας όρκος σιωπής
που αναζητά
την αλήθεια της
δικαίωσης.

Χωρίς συμφωνία

ΕΦΗ ΚΑΓΕΙΔΟΥ
ΛΙΝΑ ΣΠΕΝΤΖΑΡΗ

ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΕ
ΑΛΗΘΙΝΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Χωρίς συγγνώμη
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Έφρη Καγξίδου - Λίνα Σπεντζάρη
ΣΕΙΡΑ: Ελληνική λογοτεχνία
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαριάννα Σωκράτους
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Εκδόσεις Έξη
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Εκδόσεις Έξη

Copyright © Έφρη Καγξίδου
Copyright © Λίνα Σπεντζάρη
Copyright © 2021 Εκδόσεις Έξη

ISBN: 978-618-5240-43-1

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν.2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται η κατ' οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και γενικώς αναπαραγωγή, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση σε οποιαδήποτε μορφή και εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Εκδόσεις Έξη
Λουίζης Ριανκούρ 13
11523 Αθήνα
Τηλ.: 211 4111078
www.ekdoseiseksi.gr
email: info@ekdoseiseksi.gr
facebook: Εκδόσεις ΕΞΗ

Έφη Καγξίδου - Λίνα Σπεντζάρη

ΧΩΡΙΣ ΣΥΓΓΝΩΜΗ

Εκδόσεις Έξη

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ



Η ΑΓΓΕΛΙΝΑ

Περασμένα μεσάνυχτα. Η Αγγελίνα, καθισμένη στο χαμπλό ντιβανάκι της γωνιάς τους και τυλιγμένη στο σάλι της, κλαίει σιγανά. Έξω λυσομανάει ο βοριάς. Πασκίζει λες να ξηλώσει το σπιτικό της απ' τη ρίζα. Καθώς η φωτιά ξεψυχάει στο μικρό τους μαγκάλι, σπκώνεται μουνδιασμένη και βαδίζει μηχανικά προς το μέρος του σίγλου, του τσίγκινου κουβά με τα ξύλα, στο πλάι της εξώπορτας. Δύο κούτσουρα έχουν απομείνει όλα κι όλα, ίσα για να περάσουνε τη νύχτα.

«Μα την καμπάνα τ' Αγίου, τέτοιοι χειμώνα δεν θυμούμαι να ματάδαμε στο νησί», μουρμουρίζει σκαλίζοντας τα κάρβουνα και βάζοντας το προτελευταίο ξύλο στη φωτιά.

Η φλόγα παίρνει να δυναμώνει. Μαζί της, όμως, μεγαλώνουν και στον τοίχο οι σκιές, προκαλώντας της έναν φόβο παράξενο στην ψυχή. Και ο σκύλος της σιόρας Καλούνενας σάμπως ν' αλυχτάει αλλιώς απόψε. Με κλάμα μοιάζει η φωνή του. Ξάφνου, ένας λυγμός ανεβαίνει στο λαιμό της, που στέκει αδύνατο να τον κα-

ταπιεί. Φέρνει βιαστικά το χέρι της στο στόμα και δαγκώνει το μαντήλι που έχει κρυμμένο στη κούφτα της. Όχι, δεν θέλει να την ακούσουν τα βλαστάρια της να κλαίει! Δεν θέλει να τη δουν λυπημένη! Και όλο μαλώνει τον εαυτό της που λυγίζει, και όλο φέρνει στο νου της τα λόγια τα καθησυχαστικά της Μαρουσώς, που τόσο ανάγκη τα έχει τούτη την ώρα.

«Για λίγο καιρό θα 'ναι, μάτια μου. Όσπου να στρώσουν τα πράματα κι ώσπου ν' *αριθάρει** ο παπάκης τους. Μη βάνεις κακό με το νου σου, όπως δεν έβανες και για τον Ρήγα σου ως τα τώρα. Αφού το νξεύρεις κι εσύ, ψυχή μου, πως για το καλό των παιδιών πασκίζουμε όλοι μας». Αυτά της έλεγε, και άλλα πολλά, μέρες τώρα η αδερφή της, και η Αγγελίνα την άκουγε με το κεφάλι σκυμμένο.

Καταλάβαινε. Όλα τα καταλάβαινε. Κι ένα κομμάτι μέσα της συμφωνούσε κιόλας μαζί της. Πίστευε πως αυτό έπρεπε να γίνει, αφού αυτό ήτανε το σωστό. Έλα, όμως, που η καρδιά δεν νογάει από του κόσμου τα *πρέπει* και τα *σωστά*. Πονάει, όταν αποχωρίζεται ό,τι αγαπάει πιο πολύ στην πλάση αυτή.

Για λίγο καιρό θα 'ναι τση λες, μα εκείνη θαρρεί πως θα 'ναι για πάντα. Και μοιρολογάει και μουσκεύει τα μάτια, σφίγγει το λαιμό σου, σε πνίγει, συλλογιέται με παράπονο η Αγγελίνα και το βλέμμα της πηγαινόερχεται πικραμένο και ανήσυχο πότε στη Φωτεινή της και πότε στον Γεράσιμο.

Από τις αρχές του Δεκέμβρη, τα τσιροπούλια της κου-

* Φτάσει.

βαλήσανε τα στρωσίδια τους και κοιμόντουσαν μαζί της καταγής στο μαγερειό, πλάι στο μαγκάλι, που εφέτος ήταν απαραίτητο. Άλλες χρονιές δεν ανάβανε καθόλου φωτιά, δεν τη χρειάζονταν, αφού από χρόνια χειμώνας δεν ξέρανε τι θα πει. Μετρημένα στα δάχτυλα ήτανε τα σπίτια στο νησί τους που είχανε σόμπες ή τζάκια, και αυτά σπάνια τ' ανάβανε οι ιδιοκτήτες τους. Είχανε, βέβαια, βροχές, και μάλιστα πολλές, μα αυτές ήταν καλοδεχούμενες. Γεμίζανε τα πηγάδια και οι στέρνες τους με πολύτιμο νερό.

«Τι είν' αυτό που μας βρήκε! Πόση στέντα* να κάμουμε ακόμα, άμα τα 'βανε μαζί μας κι ο καιρός...» αναστενάζει και πλησιάζει αθόρυβα το προσκεφάλι του Γεράσιμου. Κουκουλωμένος κοιμάται κι απόψε ο δύσμοιρος, όπως κάθε βράδυ. Συνήθειο που του 'μεινε από το φόβο των βομβαρδισμών και των νυχτερινών επιδρομών.

Η Αγγελίνα σηκώνει προσεκτικά τη μάλλινη μπαντιάνια** που τον σκεπάζει και ακουμπάει με αγωνία τα χείλη της στο μέτωπό του. Επιτέλους, είναι δροσερό! Η γυναίκα ξεφυσάει ανακουφισμένη και βγάζει από τον κόρφο της το φυλαχτό. Μια εικονίτσα ξύλινη, της Παναγιάς της Χρυσομαλλούς, το καταφύγιο της ψυχής της.

«Σ' ευχαριστώ, Παναγίτσα μου, σ' ευχαριστώ!» της λέει και τη φιλάει. «Συ μου 'πόμεινες μονάχα, παρηγοριά τση ζωής μου κι ορπίδα*** μου μαζί».

Η μορφή της Παναγιάς τρεμοπαίζει ανάμεσα στα γυρίσματα της φλόγας και η Αγγελίνα θαρρεί πως τη βλέ-

* Υπομονή.

** Κουβέρτα.

*** Ελπίδα.

πει ολοζώντανη μπροστά της. Και της μιλάει σαν να 'ναι εκεί, στο πλάι της.

«Εμαράθηκε από τη *θέρμη** το σπλάχνο μου, τρία μερ-
ρόνυχτα τώρα. Λίγνεψε το κορμάκι του. Ως και το κε-
φαλάκι του λίγνεψε, θαρρώ, έτσι που το εκούρευε με
την ψιλή ο *τζιος*** του. Ας όψονται οι κόνιδες! Αλλιώ-
τικά, σιγά που θα τον άφηνα εγώ να κάμει το καμάρι
μου ρεντίκολο στο *φόρο****! Άτυχο ήτουμε το *μιτσό*****
μου, άτυχο! Μεσοπόλεμα του 'λαχε να ζει. Βόμβες και
σμπάρα ήτουμε τα νανουρίσματά του. Και τα παιχνίδια
του; Βόλια μονάχα. Η έρμη η κοιλίτσα του δεν χόρτα-
σε ψωμί. Με αγριολάχανα και πεταλίδες τον *εκουνάρη-
σα******. Κι από γράμματα, έχει κλείσει τα εννιά κι ούτε
που *καππακίζει******. Καλά-καλά δεν έμαθε να κρατεί το
κοντύλι του. Τον παπάκη του μίτε που τον θυμάται. Ως
κι η Φωτεινούλα μου με ρωτάει καμιά φορά ποιο ήτανε
το χρώμα των ματιών του. “Πράσινο!” τση λέω πάντα θυ-
μωμένα, μα εμένανε πονεί η καρδιά μου. Τέσσερις μόνο
χρόνους βαστήζανε για μας οι μέρες οι καλές. Οι μέρες
που η στεναχώρια μας η πιο μεγάλη ήτανε τα γδαρμένα
γόνατα του κοριτσιού. Κι ύστερα... ήρθε ο πόλεμος. Κι
η Φωτεινούλα μου αναγκάστηκε να μεγαλώσει πριν την
ώρα της. Μα δεν μπορούσε να κάνει κι αλλιώς. Την
εβλέπω κι απορώ. Στα χρόνια της εγώ ζητούσα μόνο πα-
ραμύθια από τη νόνα μου. Αχ, η νόνα μου...»

* Πυρετός.

** Θείος.

*** Αγορά.

**** Μικρό.

***** Ανέθρεψα.

***** Συλλαβίζει.

Η γυναίκα κάνει μια παύση μικρή, ίσα για να φυσήξει τη μύτη της και να σκουπίσει τα μάτια της, που τρέχουν χωρίς σταματημό.

«Δυνατή και προκομμένη ήτανε! Αγράμματη, μα αντρογυναίκα σωστή! “Κάνε μου τη χάρη...” την παρακαλούσα, κρεμασμένη από τ’ αχείλι τση κάθε βολά κι εκείνη εκαμωνότανε συνέχεια πως δεν πρόκανε. “Αφησέ με γιάμα τώρα...” μ’ αποκρινότανε και συνέχιζε να στρώνει το ‘φάδι της, δίχως να με τηράει*. Και βεραμέντε**, ποτέ τση δεν έμενε άπραγη. Όμως, δεν μου χαλούσε χατίρι. Αχ, η νόνα μου! Η σιόρα Μαρουσώ με τ’ όνομα! Που όταν αρχινούσε το “Κόκκινη κλωνά δεμένη, στο ανεμίδι μπερδεμένη, βάλ’ τση κλώτσο να γυρίσει”, γλύκαινε η φωνή της ξαφνικά κι έκανε την ψυχούλα μου να πετάει απ’ τη χαρά τση! Μπορεί τη μάμα μου, τη Γιασεμή, να μην την εγνώρισα ποτέ μου, καθώς πέθανε όταν μ’ εγένναε, μα η νόνα μου ήτουνε για με ούλες οι μάνες του κόσμου! Τι λέω; Και μάμα και παπάκης μαζί. Αφού ο παπάκης μας, από *μπονόρα**** ίσαμε το δείλι, ήτουνε φευγάτος. Πότε πάλαινε στ’ αμπέλια, πότε στις ελιές, πότε στα *λιτρουβία***** και μετά στη Χώρα. Κι έτσι αβγάταιναν τ’ αμπέλια μας, τα λιόδεντρα, μοσχοπουλιούνταν οι ελιές, το λάδι, οι σταφίδες, το κρασί... Κερί αναμμένο στέκουνταν ο κύρης μας για να μη μας λείψει τίποτα!

»Κι εγώ γύρευα πάντα την κυρα-Καλή, για να μου λέει παραμύθια. Ακόμα έχω στ’ αφτιά μου τη φωνή

* Βλέπει.

** Αληθινά.

*** Νωρίς το πρωί.

**** Ελαιοτριβεία.

την. “Μια φορά κι έναν καιρό, μια γυναίκα εκαθότουνα κοντά σε μια βρύση, όπου ήτουμε το σπίτι της...” Κι άμα κόντευε στο τέλος του παραμυθιού, που ήτουμε το ίδιο πάντα: “ούτε εκεί ήμουμε, ούτε αλήθεια είναι, ούτε αλήθεια σας είπα...” ορμούσα στην αγκαλιά της και την έπνιγα στα φιλά».

Οκτώβρης μήνας ήτανε, όταν πριν από εννιά χρόνια σήμαναν τα σήμαντρα του πολέμου. Όταν σθήσανε μεμιάς όλα τα χρώματα του κόσμου. Κι απόμεινε μόνο το μαύρο...

Εκείνη τη Δευτέρα -το θυμότανε καλά η Αγγελίνα πως ήτανε Δευτέρα, αφού ήταν η καθιερωμένη μέρα της μπουγάδας στο σπιτικό τους- ο παπάκης της, ο σιορ Γεράσιμος, είχε πάρει αζημέρωτα το δρόμο για το λιμάνι. Έπρεπε να φτάσει νωρίς, την ώρα που ξεφορτώνανε τα καΐκια, γιατί ήθελε να είναι από τους πρώτους που θα διάλεγαν τα ψάρια τ' αρσενικά, προτού τα φορτώσουν στα καρότσια τους οι χοντρέμποροι και τα πάνε στις αποθήκες τους. Βλέπεις, περνούσανε πολλούς μήνες με κείνα τα παστωμένα φύλλα του μπακαλιάρου, που τους τα έφερνε κάθε χρόνο τέτοιον καιρό ο πατέρας τους.

«Ίφερα καμπόσους!» έλεγε πάντα με ύφος θριαμβευτικό, όταν γύριζε στο σπίτι μετά από το αγαπημένο του νταραβέρι. Έδινε τα ψώνια στη νόνα για να τα κρεμάσει στο μαγειρείο και αμέσως χωνόταν αποκαμωμένος στην πολυθρόνα του. «Ουφ! Με πόνεσε η πλάτη μου! Δεν ήμπορώ να κουνήσω!» παραπονιόταν, και προτού κλείσει τα μάτια για τον συνηθισμένο δεκάλεπτο υπνάκο του, συμπλήρωνε απολογητικά τάχα: «Μα τι να έκανα; Έχουμε και την αργατεία μας να θρέψουμε».

Εκείνη τη Δευτέρα, όμως, τα φύλλα του μπακαλιάρου που τους έφερε ήτανε λιγοστά και τα μάτια του σκυθρωπά, συννεφιασμένα, σαν τις ανήλιαγες μέρες που θ' ακολουθούσαν... Αχ, ας είχανε και τώρα λίγες ογγιές μπακαλιάρου, και ας τον τρώγανε όπως ήτανε, χωρίς καθόλου να τον ξαρμυρίσουν. Με λεμονόζουμο μονάχα, γιατί για λάδι φρέσκο, ούτε λόγος. Οι εποχές που τον ψήνανε στα κάρβουνα ή τον τρώγανε τηγανητό με αγγιολάχανα και με κείνη τη μοσχομυριστή αλιάδα που έφτιαχνε η νόνα της, κοπανίζοντας τις πατάτες με το σκόρδο στο πέτρινο *μουρτάρι** τους και περιχύνοντάς τη στο τέλος με ζεστό ζωμό από βραστό μπακαλιάρo, είχαν περάσει ανεπιστρεπτί...

«Πόλεμος!» ήταν η μοναδική κουβέντα του παπάκη της εκείνο το πρωί, μα κουβαλούσε τόση πίκρα μέσα της.

Η νόνα της, μόλις τ' άκουσε, παράτησε σαστισμένη μισοπλυμένο το *ροκέτο*** της στη *μαστελόπλακα****, άφησε όπως ήταν το καζάνι με τ' ασπρόρουχα για την αλισίβα στη φωτιά κι έτρεξε αμέσως να πάει στα εικονίσματα. Απ' τη βιασύνη της, μάλιστα, σκόνταψε και αναποδογύρισε το σκαφίδι με τα πετσετάκια τα κοφτά, που τα είχε από νωρίς στο λουλάκι. Χύθηκαν όλα στο χώμα, μεγάλη ζημιά, μα εκείνη την ώρα τίποτα δεν την ένοιαζε. Ήθελε μόνο ν' ανάψει το καντήλι και να ζητήσει της Παναγιάς να τους προστατεύσει. Ήξερε, βλέπεις, από πρώτο χέρι τι σήμαινε αυτή η μαύρη λέξη που ξεστόμισε ο κανακάρης της.

* Γουδί.

** Φουστάνι.

*** Σανίδι αυλακωτό που προσαρμόζεται στη σκάφη.

Η Αγγελίνα βύζαινε τον νεογέννητο γιο της, όταν τη βρήκαν τα μαντάτα. Η Φωτεινούλα της ήταν τότε τρεισήμισι χρονών και σιγοτραγούδαγε ένα νανούρισμα στην αγαπημένη της *κουτσούνα**. Της την είχε φτιάξει η θεία της η Μαρουσώ με πολύ μεράκι. Ως και φουστανάκι με δαντέλες και φουρό της είχε πλέξει, ίδιο με κείνο της κούκλας της Γιασεμούλας, της δικής της κόρης, για να μην ξεσυνερίζονται αναμεταξύ τους οι δυο ξαδέρφες. Μόλις η μικρή είδε τη γιαγιά της να μπήγει τις φωνές και να ορμάει κλαίγοντας στο σπίτι με τις σαπουνάδες να στάζουν από τα χέρια της, έβαλε και κείνη τα κλάματα. Είδανε και πάθανε να τη συνεφέρουν.

Ο Ρήγας της έλειπε. Στα *Ρωμανιώτικα*** δούλευε τότε. Πελεκούσε ένα πηγάδι εδώ και πολλές μέρες. «Όσο πιο αργά», της έλεγε πάντα, «τόσο πιο καλά. Με τραγούδια το πελεκάω. Με την ψυχία μου, να σε χαρώ. Γιατί μια *ζουρλοτσουκανιά**** βγάνει δυο μερών δουλειά». Ήτανε τεχνίτης από τους λίγους ο Ρήγας της. Όλοι είχανε να το λένε στο νησί. Στο μπουλούκι του θείου του Δήμου, του αρχιμάστορα, μεγάλωσε. Δέκα χρονών ορφάνεψε ο έρμος κι άλλον συγγενή δεν είχε. Τη μάνα του, την κυρα-Φώτω, που τ' όνομά της δώσανε στην κόρη τους, την παρέσυρε το ποτάμι μια μέρα που είχανε πάει με τον πατέρα του να μαζέψουνε ξύλα κι έβρεχε πολύ. Βούτηξε, όπως του είπανε, και κείνος ο δύστυχος για να τη σώσει, μα στο τέλος πνιγήκανε κι οι δυο. Στο έμπα του διπλανού χωριού τους βρήκανε, μακριά πολύ τον έναν

* Πάνινη κούκλα.

** Εβραϊκή συνοικία.

*** Άσχημη καλεμιά.

απ' τον άλλον, μπλεγμένους σε πέτρες και κλαδιά που κατεβάσανε τα νερά. Από τότε ο Ρήγας της έναν φόβο είχε μονάχα: το κακό συναπάντημα με τ' αδιάβατα ποτάμια.

Μετά το χαμό τους, τη φροντίδα του ανέλαβε ο θεϊος του ο Δήμος, κι ας μην ήξερε καθόλου από παιδιά. Βλέπεις, δεν είχε δικά του, αφού δεν παντρεύτηκε ποτέ του. Στα χέρια του άντρεψε ο Ρήγας της. Όλη την Ελλάδα οργώνανε μαζί. Χτίζανε εκκλησιές, καμπαναριά, μύλους, φάρους, αρχοντικά, γιοφύρια, πηγάδια πέτρινα, φούρνους. Καθαροδευτέρα αφήνανε τα σπίτια τους, Τρίτη ποτέ, το είχανε για γρουσουζιά. Με αρχηγό τον πρωτομάστορα θειο, κινούσαν όλοι μαζί, μαθητούδια, τσιράκια, καλφάδες, και γύριζαν πίσω κατά τον Νοέμβρη. Απαρνηγόρητες ήταν οι μανάδες και οι γυναίκες των *πελεκάνων**, που μέναν πίσω ολομόναχες τόσους μήνες να τους περιμένουν. Σταυροκοπιούνταν και εύχονταν να γυρίσουν πίσω όλοι τους καλά και *καζαντισμένοι***. Τον Ρήγα της, όμως, και τον μπαρμπα-Δήμο δεν τους περίμενε κανείς. Με γαιδούρια και μουλάρια κουβαλούσαν τα βαριά υλικά. Τούβλα, κεραμίδια, πέτρες, πλάκες, ξύλα, και χτίζανε ξερολιθιές, τοίχους από πέτρα μόνο, κι απορούσαν όλοι πώς τα κατάφερναν και στερέωναν ολόκληρα τριώροφα δίχως καθόλου λάσπη.

Στις αρχές του '35, τα μπουλούκια αρχίσανε να λιγοστεύουν. Λιγοστέψανε και οι πελεκάνοι οι παλιοί. Εκείνη τη χρονιά, έχασε κι ο Ρήγας τον θειο του, ένα μεση-

* Μάστορες της πέτρας.

** Κερδισμένοι, με πλούτη.

μέρι ξαφνικά, από συγκοπή. Έτσι, απόμεινε ολομόναχος στον κόσμο. Είχε, όμως, για συντροφιά την κληρονομιά που του άφησε: τις γνώσεις του μαστορέματος κι όλα του τα εργαλεία, καλέμια, αλφάδια, αρίδες, σκεπάρνια, τσάπες, πριόνια κι έναν σάκο δερμάτινο, που ήταν από τότε η ακριβή του περιουσία. Ακόμα και το τσόκι του, το μικρό εκείνο σφυρί, το πρώτο εργαλείο που περνούσε από πατέρα σε γιο και συμβόλιζε την τέχνη τους, που μεταβιβαζόταν από τη μια γενιά στην άλλη, στα χέρια του Ρήγα το έβαλε, τη μέρα που πάτησε τα δεκαοκτώ. Και κείνος έκτοτε το είχε πάντα περασμένο στο ζωνάρι του, για φυλαχτό.

Από τότε άρχισε να δουλεύει για λογαριασμό του. Οι δρόμοι οι πολλοί τον φέρανε μέχρι το νησί τους, για να μαστορέψει το καμπαναριό της εκκλησιάς τους, που είχε μισογκρεμιστεί από τους σεισμούς. Το παλικάρι νοίκιασε μια μικρή κάμαρη στο αρχοντικό της σιόρας Καλού-νενας, στην παρακάτω ρούγα, μα ποτέ κανείς τους δεν τον έβλεπε. Χαράματα κινούσε για τη δουλειά και σούρουπο γυρνούσε. Ήταν, όμως, το γραφτό της Αγγελίνας να τον γνωρίσει και να τον αγαπήσει πολύ.

Τον πρωτοείδε την τελευταία Κυριακή της αποκριάς του '36 και από κείνη τη μέρα η ζωή της άλλαξε για πάντα. Η Αγγελίνα με την αδερφή της τη Μαρουσώ, όλους τους μεγάλους και τα παιδιά της γειτονιάς έπαιζαν τις *ομιλίες** στο πλάτωμα της εκκλησιάς. Είχανε φτιάξει μια πρόχειρη σκηνή με χαρτιά, ελιόπανα, κλαδιά και λου-

* Θέατρο δρόμου.

λούδια και οι *παρλάτες** και τα γέλια τους ξεσπκωναν τον τόπο! Ο Ρήγας της στεκόταν ακουμπισμένος στον κορμό της γέρικης ελιάς που βρισκόταν στα δεξιά του πλατώματος και την κοίταζε εκστατικός. Ήταν ψηλός, γεροδεμένος, με κόκκινα σπαστά μαλλιά. Το πρόσωπό του λευκό, γεμάτο μικρές καστανές φακίδες. Το καταπράσινο βλέμμα του της έκοψε την ανάσα! Και κείνο το χαμόγελό του, κάπως παράξενο της είχε φανεί. Μπορεί και αλαζονικό. Ή μήπως προκλητικό; Μα τι την ένοιαζε; Της έφτανε που ήταν φωτεινό! Τόσο φωτεινό, που έδιωχνε μακριά όλες τις σκιές της ψυχής της, και η ματιά της, σαν πυγολαμπίδα, γυρόφερνε μαγεμένη τα μισάνοιχτα χείλη του.

Όταν τελειώσανε πια και άρχισαν να γυρίζουν στους δρόμους τραγουδώντας, με τα *ταμπουρλονιάκα*** να παίζουν ασταμάτητα, εκείνος τους ακολούθησε χωρίς να πάρει στιγμή το βλέμμα του από πάνω της. Όμως και κείνη, που άκουγε την καρδιά της να χτυπάει πιο δυνατά κι απ' το τύμπανο, του 'ριχνε συνέχεια κλεφτές ματιές. Και τότε είδε τα μάτια του να χτίζουν γέφυρες για να περάσουν πάνω τους τα συναισθήματά του. Η Αγγελίνα ένιωσε ένα ρίγος μέσα της βαθιά κι έστειλε την ίδια στιγμή τις προσδοκίες της να τ' ανταμώσουν. Κι εκεί, στα ξαφνικά, όλα γινήκανε μεμιάς πραγματικότητα! Είδε τα κοριτσιίστικα όνειρά της να καθρεφτίζονται στις λίμνες των ματιών του!

«Αυτός είναι! Αυτόνα καρτερώ! Αυτός είναι η μοίρα

* Θεατρικοί μονόλογοι με συνοδεία μουσικής.

** Τύμπανο και μικρός ζουρνάς.

μου!» ακούστηκε δυνατή η φωνή της καρδιάς της. «Ναι, αυτός είναι, τον αναγνώρισα!» επέμενε και η λογική της μαζί.

Στη στράτα μοσχομύριζαν οι φριτούρες*, τα παστέλια και τα κάθε λογής φαγώσιμα που πουλούσαν τριγύρω τους οι πουλητάδες.

«Αγκινάρες μάμαλο**!» φώναζε ένας πλανόδιος και το στομάχι της Αγγελίνας διαμαρτυρόταν τόσες ώρες νηστικό, μα ο έρωτας της ζητούσε να τα ξεχάσει όλα και να γευτεί τα όμορφα πρωτόγνωρα συναισθήματα που ανθίζανε μέσα της.

«Γιούλια και κοπελούλες***, μια δραχμή το ματσάκι!» φώναζε ο λουλουδάς λίγο παραπέρα και ο Ρήγας της του άδειασε όλο το πανέρι! Έπειτα, την πλησίασε κοιτάζοντάς την ίσια στα μάτια και της χάρισε μια αγκαλιά λουλούδια, μαζί με κείνο το χαμόγελό του, που ομορφότερο δεν είχε δει ποτέ της!

Την αναζητούσαν και οι δυο τους την αγάπη, ήταν ολοφάνερο. Την είχαν ανάγκη, διψούσαν γι' αυτήν, την περίμεναν να γεμίσει τις άδειες τους ζωές. Κι όταν ήρθε, τη δέχτηκαν σαν ευλογία, σαν βροχή που καθυστέρησε να 'ρθει.

Σε δυο βδομάδες φτάσανε και τα προξενιά, με τη σιόρα Καλούνενα. Προκομμένος κι ευγενικός, είπε στον παπάκη της πως ήταν ο νοικάρης της, μα ο σιορ Γεράσιμος στάθηκε πιο πολύ από όλα στο ορφανός, αφού και ο ίδιος ήξερε πολύ καλά τι πάει να πει ορφάνια. Πρό-

* Τηγανητά.

** Καλοβρασμένες, μαλακές.

*** Αγκιολούλουδα.

σεξε, βέβαια, και τον ήλιο της αγάπης που είχε πάρει ν' ανατέλλει στο πρόσωπο της κόρης του. Δεν κρύβονται, βλέπεις, αυτά.

Του Ευαγγελισμού έγινε ο γάμος τους και θα μένανε όλοι μαζί στην κατοικιά τους, το μικρό σπιτάκι του ελαιώνα, προσωρινά, όπως τους είχε υποσχεθεί ο παπάκης της. Για κάνα-δυο χρόνια μόνο, ώσπου να βάλει στην άκρη τα χρειαζόμενα για να χτίσουν ένα άλλο μεγαλύτερο. Το δικό τους το παλάτι -έτσι λέγανε το διώροφο σπίτι τους- το είχε δώσει ήδη προίκα στη Μαρουσώ, μαζί με όλα τους τ' αμπέλια, όταν έγιναν τ' αρραβωνιάσματά της με τον Σωκράτη, γιατί δίχως το σκαρτσοφολί* εκείνο, ο γάμος τους δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει.

Ο Σωκράτης ο Χαλάκος, βλέπεις, ήτανε χωροφύλακας, και χωρίς τα σαράντα πέντε χιλιάδες παγκουί** ή ένα σπίτι ή χωράφι αυτής της αξίας, και χωρίς να έχει συμπληρώσει τα σαράντα πέντε του χρόνια, δεν είχε το δικαίωμα να παντρευτεί την αδερφή της. Μα η Μαρουσώ τους τον αγάπησε πολύ και δεν την ένοιαζε να περιμένουν, όσο κι αν χρειάζοταν, για να στεφανωθούν. Το χωριό τους, όμως, ήτανε μικρό και το βάρος της αστεφάνωτης ασήκωτο για τους δικούς της και ανεπίτρεπτο για την τοπική κοινωνία. Έτσι, παντρευτήκανε κρυφά, με τη βοήθεια του παπά και τη σιωπηλή στήριξη των συγχωριανών τους. Και η κόρη τους η Γιασεμούλα δεν άργησε να 'ρθει. Το ζευγάρι τη μεγάλωνε με αγάπη μα και φόβο μαζί, μη λάχει και μαθευτεί η αλήθεια στους

* Προικοσύμφωνο.

** Μετρητά.

συναδέλφους του Σωκράτη στη χωροφυλακή. Ευτυχώς, όμως, ο Θεός είδε από 'κεί ψηλά την αγάπη τους και πριν από δυο χρόνια το έκανε το θαύμα Του! Ακούσανε μια μέρα ότι η καινούρια βασίλισσα, η Φρειδερίκη, έλυνε τα κοινωνικά προβλήματα με πολλή φροντίδα και αγάπη. Ζητήσανε, λοιπόν, ακρόαση και η απάντηση που πήραν ήταν θετική! Η βασίλισσα τους έκανε την τιμή και τους δέχτηκε αυτοπροσώπως! Της κατέθεσαν, βέβαια, και όλα τους τα πιστοποιητικά, που τα είχαν έτοιμα, *Περί νομιμοφροσύνης, ανεπίληπτων κοινωνικών φρονημάτων της νύφης, συμβόλαια μεταβίβασης της απαραίτητης προίκας, πιστοποιητικό γάμου και γέννησης της κόρης τους*, και η αναγνώριση του γάμου τους έγινε, με την υπογραφή και τη βούλα της ίδιας της βασίλισσας! Από τότε, φυσικά, τη βάλανε κορόνα στο κεφάλι τους!

Όσο για την Αγγελίνα και τον Ρήγα της, το σπιτάκι του ελαιώνα τούς έφτανε και τους περίσσευε. Και βάλθηκε να το μαστορεύει και να το μεγαλώνει ο Ρήγας της με τα χρυσά του χέρια για το χατίρι του παπάκη της και της νόνας της. Για να έχουν τη γωνιά τους να ψυχάζουν, όταν θα γεννιόντουσαν τα παιδιά τους και θα γέμιζε με φωνές το σπιτικό τους. Όπως κι έγινε. Πρώτα ήρθε η Φωτεινούλα και ύστερα ο Γεράσιμος! Διπλή η ευτυχία τους!

Και ύστερα, ήρθε ο πόλεμος... Και ύστερα, αρχίσανε οι βομβαρδισμοί της ιταλικής αεροπορίας στο νησί, μόνο τη μέρα. Κι έτρεχαν όλοι στην ύπαιθρο και στις σήραγγες των ενετικών φρουριών για να κρυφτούν. Μα το βράδυ, όταν γυρίζανε στα σπίτια τους, τα βρίσκανε λεπλατημένα. Η δική της οικογένεια κρυβόταν στις ντό-

πιες ελιές με τις μεγάλες κουφάλες, που κωρούσαν τρεις και τέσσερις νοματαίους μαζί, στον ελαιώνα πίσω από την εκκλησιά τους.

Εκατοντάδες αθώοι σκοτώθηκαν εκείνες τις μέρες. Μαζί τους κι ο παπάκης της, ο σιορ Γεράσιμος, που εκείνο το πρωί δεν είχε προφτάσει να κρυφτεί. Τον βρήκανε πνιγμένο στα αίματα οι εργάτες -21 του Νοέμβρη ήταν, ανήμερα της γιορτής της Αγγελίνας στα μέρη τους- στο απάνω το χωράφι τους με τις ελιές. Τα πουλιά είχαν ήδη αρχίσει να του χαλάνε το ωραίο του πρόσωπο. Θρήνος και οδυρμός στο σπιτικό τους, μα και σ' όλη τη γειτονιά. Μοιρολογούσε η νόνα της και οι λυγμοί της σκίζανε στα δυο ακόμα και τις πέτρες.

Η Αγγελίνα ντύθηκε στα μαύρα και παρακαλούσε μέρα-νύχτα την Παναγιά τη Χρυσομαλλού να μην τους βρει άλλο κακό. Την εκλιπαρούσε να δίνει κουράγιο στην ίδια και στη νόνα της και να φυλάει από τα βόλια και το κρύο τους φαντάρους, που πολεμούσαν τον εχθρό στην πρώτη γραμμή.

Στα μαύρα ντύθηκε και η σιόρα Καλούνενα, που έχασε στο μέτωπο τον γιο της τον μικρό, τον Γιακουμή, το διγόνι* της. Δουλευταράς και γελαστός ήτανε πάντα.

«Κι αν δεν κουβάνησε *καρέτα*** στα *καμίνια****, κι αν δεν άπλωσε τούβλα και κεραμίδια να στεγνώσουν στ' αλώνια του σιορ Νιόνιου... Τι τα θες, όμως; Τον εφάγανε στον πόλεμο οι άτιμοι οι Μακαρονάδες!» αναστέναξε η Αγγελίνα στρίβοντας ασυναίσθητα το μαντίλι στη

* Στερνοπούλι.

** Καρότσια με μια ρόδα.

*** Κεραμοποιεία.

χούφτα της, σαν να ήταν εκείνο ο εχθρός. Και τότε, μια σκέψη άστραψε στο νου της!

«Μαντήλια δεν τους έβανα! Πώς το 'καμα αυτό, Παναγίτσα μου;» μουρμούρισε κι έτρεξε στη σιφονιέρα με τ' ασπρόρουχα. Πήρε ένα μεγάλο με ρίγες μπλε του Ρήγα κι ένα δικό της χρυσοκεντημένο από το γάμο της, τα δίπλωσε προσεκτικά, τα φίλησε, τα έβαλε μέσα στα δι-σάκια των παιδιών της κι έκανε ψηλαφητά τον τελευταίο της έλεγχο. Ήθελε γι' ακόμα μία φορά να βεβαιωθεί πως τους είχε βάλει μέσα όλα τα χρειαζούμενα. Όλο το απόγευμα μπάλωνε και καρίκωνε τα λιγιστά τους. Πήρε ανάσα βαθιά, μόνο όταν τα βρήκε όλα σωστά και ύστερα βούτηξε και πάλι στις αναμνήσεις της. Το σάλι γλίστρησε από την πλάτη της. Δεν το κατάλαβε. Ούτε το κρύο ένιωθε πια. Τα χρόνια της όλα είχανε στήσει χορό απόψε γύρω από τη φωτιά, που τρεμόσβηνε μαζί με την καρδιά της.

ΧΩΡΙΣ ΣΥΓΓΝΩΜΗ

ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΕ ΑΛΗΘΙΝΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Χειμώνας, 1949. Σε ένα νησί του Ιονίου πελάγους. Ένας πατέρας αγνοείται. Η καρδιά μιας μάνας σπαράζει ξέροντας πως ο μόνος τρόπος να προστατέψει τα παιδιά της είναι να τα αποχωριστεί. Ένα σπιτικό διαλύεται, σκορπάει. Έτσι, η Φωτεινή καταλήγει στο μοναστήρι της Παναγίας των Βράχων και ο μικρός Γεράσιμος στην Παιδόπολη των Ιωαννίνων. Δύο παιδιά που πρέπει να ξεφύγουν από το παρόν για να διεκδικήσουν το μερίδιό τους στο μέλλον.

Λίγα χρόνια μετά, η Φωτεινή καταφέρνει να δραπετεύσει μακριά από όλους εκείνους που την πρόδωσαν. Για μια στιγμή στέκεται. Κοιτάζει προς τη μεριά του χωριού. «Τον αδερφό μου! Πρέπει να βρω τον αδερφό μου!» σκέφτεται απελπισμένη και τρέχει προς το λιμάνι. Μα η μοίρα την οδηγεί στην αυλή του Καθολικού μοναστηριού, στην αγκαλιά της Σερένας Τζέρβι.

Καλοκαίρι, 1973. Το αναπάντεχο τηλεφώνημα που δέχεται ο Ρωμανός Σκιαδάς από το μοναστήρι της Παναγίας των Βράχων, τον φέρνει αντιμέτωπο με ένα μυστικό καλά κρυμμένο για πολλά χρόνια. Μια τραγική αδικία αναζητάει την αλήθεια της δικαίωσης. Πρέπει να βρει την άγνωστη για αυτόν Λουτσία Τζέρβι, προκειμένου να της αποκαλύψει όσα του εξομολογήθηκε η αδελφή Ταξιαρχία. Η συνάντησή τους θα κάνει το χρόνο να γονατίσει μπροστά τους. Ένας όρκος, που μέσα του γεννιέται ένας έρωτας. Η Λουτσία πρέπει να του αποκαλύψει ποια πραγματικά είναι. Μαζί θα αναζητήσουν τα ίχνη του χαμένου της αδερφού και μιας απαγωγής που καθόρισε το μέλλον της.

Μια ιστορία θαμμένη για μισό αιώνα, βασισμένη σε αληθινά γεγονότα και μαρτυρίες, όπου οι πράξεις έχασαν την αξία τους, γιατί οι ένοχοι, όταν έφτασαν, δεν κρατούσαν στα χέρια τους ούτε μία συγγνώμη...



ΕΛ0055
ISBN 978-618-5240-43-1



9 786185 240431

